

OSTRAVSKÝ JIH

Noviny hájící a šířící národní dějiny

Tel. č. 599 444 444

el. pošta: jizni.listy@ovajih.cz

Redakce a administrace jest umístěna v Ostravě-Hrabůvce
v budově radnice městského obvodu Ostrava-Jih, Horní ulice č. 3.

U příležitosti 104. výročí od vzniku samostatného Československa vychází toto speciální číslo novin, které přiblíží události minulých let, ponejvíce pak vyhlášení nového státu a jeho průběh na území nynějšího městského obvodu Ostrava-Jih. První strana částečně čerpá z novin, které byly vydány v Moravské Ostravě 30. října 1918.

„Co dobrého zdědili jsme – nebořme, ale vytrvale budujme.“

28. ŘÍJEN 1918

je pro náš národ historickým. Nespravedlivé nadvládě německo-maďarské i krvavému militarismu Vilémovu odzvoněno. Po shroucení Bulharska, po krachu v Turecku, hroutí se Rakousko. Nový zahraniční ministr, Maďar hr. Julius Andrassy, žádá o separátní mír, trhá se od Německa, přijímá podmínku Wilsonovu a uznává práva Čechoslováků a Jihoslovánů. V Německu diktátor Ludendorff odstoupil, Hindenburg uvažuje a císař Vilém se ještě nerozhodl. Než smete i tyto vlna nového života, kterou nikdo nezadrží. Svátkem pro Čechy bylo předešlé pondělí. Praha jásá. Vždyť nastal nový život, nový vzduch. Národní výbor přejal v Praze vládu. Domy v našem novém státě vyzdobeny národními prapory, lid těší se na lepší časy a nedá se ničím strhnouti k nerozváznosti. Národní výbor vydal prohlášení:

Lide československý!

Tvůj odvčký sen stal se skutkem. Stát československý vstoupil dnešního dne v řadu samostatných, svobodných, kulturních států světa. Národní výbor, nadaný důvěrou veškerého lidu československého, přejal jako jediný a oprávněný a odpovědný činitel do svých rukou správu svého státu.

Lide československý!

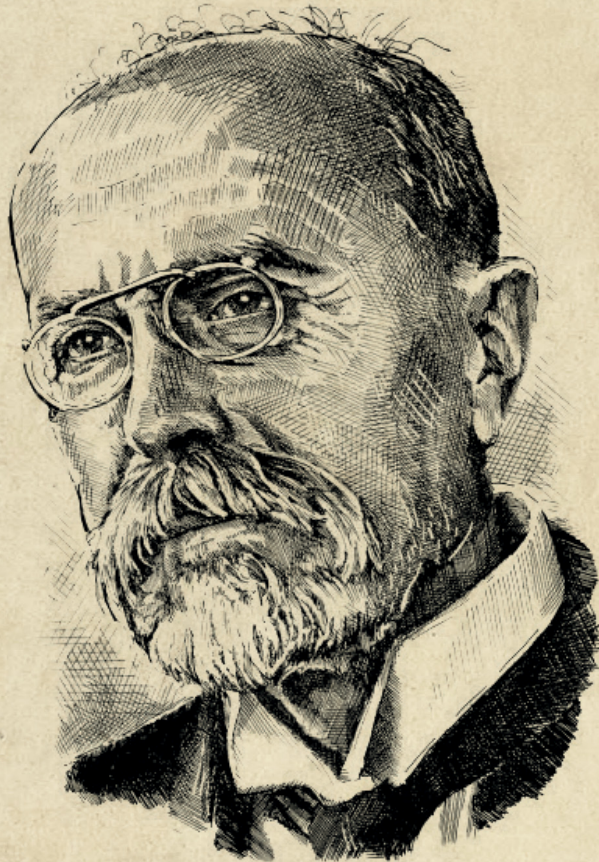
Vše, co podnikáš, podnikáš od tohoto okamžiku jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů. Novými činy v těchto chvílích zahajují se nové, bohdá slavné dějiny Tvoje. Nezklameš očekávání celého kulturního světa, kte-

rý se žehnáním na rtech vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily v nesmrtelné výkony československých legií na západním bojišti a na Sibíři.

Celý svět sleduje Tvoje kroky do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené.

Zachovej štít čistý, jako jej zachovalo Tvé národní vojsko: Československá legie. Buď si stále vědom, že jsi občanem československého státu nejen se všemi právy, nýbrž i povinnostmi.

(pokračování na str. 2)

Tomáš Garrigue Masaryk

Zákon,

vydaný Národním výborem
dne 28. října 1918

Samostatný stát československý vstoupil v život. Aby zachována byla souvislost dosavadního řádu právního se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl nerušený přechod k novému státnímu životu, Národní výbor jménem československého národa, jako vykonavatel státní svrchovanosti, nařizuje:

- I. Státní formu československého státu určí Národní shromáždění s československou Národní radou v Paříži jako orgánové jednomyslné vůle národa. Než se tak stane, vykonává státní svrchovanost uvnitř státu Národní výbor.
- II. Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.
- III. Všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní, župní a obecní jsou podřízeny Národnímu výboru. Prozatím úřadují a jednájí dle zákonů a nařízení dosud platných.
- IV. Zákon tento nabývá platnosti dnešním dnem.
- V. Předsednictvu Národního výboru se ukládá, aby tento zákon provedlo.

Dáno v Praze, 28. října 1918.
Antonín Švehla v. r.; Dr. Alois Rašín v. r.; Jiří Stříbrný, v. r.; Dr. František Soukup, v. r.; Dr. Vavro Šrobár v. r.

Dnešní městský obvod Ostrava-Jih ve víru velké války

Sedm kulí v Sarajevu

V dopoledních hodinách neděle 28. června 1914 nikdo v Zábřehu, Hrabůvce a Výškovicích netušil, že zakrátko dojde k události, která ovlivní osudy rodin v těchto obcích. Kolem třetí hodiny odpoledne dorazila do Moravské Ostravy zpráva o zavraždění arcivévody Františka Ferdinanda d'Este v bosenském Sarajevu. O měsíc později vydal císař František Josef I. manifest *Mým národům*, čímž Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku. V pátek 31. července 1914 byla nařízena všeobecná mobilizace. Evropské mocnosti rovněž mobilizovaly své síly a vstoupily do válečného konfliktu. Lokální válka na hranici Rakouska-Uherska a Srbska přerostla do velké války, která později získala přívlastek světová a ještě později první. Muži odcházeli na frontu, ženy zastupovaly jejich místa, zastaven byl politický

a spolkový život. Výškovičtí muži ve věku do 42 let odjeli 3. srpna 1914 z Polanky nad Odrou vlakem na bojiště. Celkem se na frontu z obce vydalo 45 osob. Vrátil se ještě?

Zápis chlapecké obecné školy v Zábřehu-Hulvákách popisuje počátek 1. světové války v obci následovně: *První dojmy, zvláště vyhlášení všeobecné mobilizace a narukování prvních domobranců, byly hrozné a způsobily v obyvatelstvu bolestné zděšení. Na ulicích bylo viděti zástupy žen a dětí, doprovázející otce, syny, bratry a příbuzné – v rukou kufry a zavazadla, v očích slzy a všude pláč a smutek. Ženám a dětem, jichž živitelé byli povoláni do zbraně, stanovena byla podpora na dobu války, a sice pro ženu a dívky starší 8 let obnos 1 K a 20 h, pro dívky mladší 60 h na den. S přehající dobou smířilo se obyvatelstvo s těžkostmi, jež na ně válečná doba uložila, a poznenáhlu se těžkým stávajícím poměrům přizpůsobilo. I hrůzou pozoroval lid první zraněné vojíny a čel smutné listiny ztrát, leč i těmto věcem si obyvatelstvo uvýklo. Ze Zábřeha nad Odrou narukovalo dosud bezmála 2000 mužů, tj. 1/5 obyvatelstva. Z těchto již mnozí padli na poli cti jako hrdinové, mnozí upadli do zajetí srbského, ruského i italského a mnoho jich bylo dosud dílem lehce,*

dílem těžce zraněno. Tento úbytek jest všude pozorovati, zvláště při práci polní, kde kromě mužů i koně byly přibrány k vojenským účelům. Závodní vítkovické vyreklamovaly si potřebné pracovníky, a tak umožněno bylo nepřetržitě vyráběti válečný materiál. Kde bylo třeba, přibrány byly do strojeven i ženy, jako pracovní síly. Tento úbytek mužů jevil se též na jiných místech. Ženy byly konduktérkami na elektrických tramvajích, listonoškami, zastupovaly muže dle možnosti. Nejhůře trpí vždy válkou chudina. Příjem nepatrný a cena všech životních potřeb neobyčejně vysoká. Kde kdo by si už přál klidu.

Ať žije válka!

Žádná z válčících stran nedosáhla rozhodujícího úspěchu a z plánované bleskové války se stal vleklý ozbrojený konflikt, který doléhal na obyvatelstvo. Pracovní doba vzrostla od roku 1915 do konce války až na 11 hodin denně, do průmyslu nastoupily také mladé ženy a dívky. I když klesl počet horníků v ostravsko-karvinském revíru o 16 procent proti předválečnému stavu, objem vytěženého uhlí vzrostl v prvních letech války až o 15 procent. V roce 1917 začala výroba klesat, aby se v roce 1918 prudce propadla.

(pokračování na str.2)

Dnešní městský obvod Ostrava-Jih ve víru velké války

(pokračování ze strany 1)

V říjnu 1914 museli rolníci odevzdat koně vojenské správě do Krakova. Od roku 1915 trpělo Ostravsko nedostatkem potravin a záhy byl zaveden přidělový systém a náhražkové potraviny. V únoru 1915 byl vykonán ve všech rodinách soupis zásob a obilí. Úředně byly zaváděny bezmasé dny. Kvalitní potraviny bylo možné sehnat na černém trhu za astronomické ceny.

Rekvizice – zabavování zvonů

Formou sbírek probíhalo dobrovolné odevzdávání drahých nebo barevných kovů, zlata, stříbra, mědi apod. Seznamy občanů, kteří takto nezištně přispěli do válečného úsilí, byly zveřejňovány v denním tisku. Stále nekončící válka a rostoucí hlad válečného průmyslu po barevných kovech měly nakonec za následek i jejich nucené rekvizice četnictvem při domovních prohlídkách: zabavovány byly dveřní kliky, kuchyňské náčiní, kotle, zinkové koupací vany, měděné krytiny ad.

Zvláště citelně se rekvizice dotkly kostelních zvonů. Smutného osudu nebyl uchráněn ani 1091 kg těžký zvon Marie v kostele Panny Marie, královny posvátného růžence v Hrabůvce, na němž byl vyryt obraz Františka Josefa I. s korunou a vavřínovým věncem, odlitý na památku 60. výročí jeho panování. Pro svou

velikost a váhu byl rozbit přímo ve věži. Přetaveny byly také zvony sv. Cyrila a Metoděje (557 kg), sv. Vincence a Františka Xaverského (227 kg) a 40 kg těžký zvon nad hlavním oltářem. Zabaven byl také nejstarší český zvon, který visel ve věži zábrzežského kostela. Z rekvizice jej však vyjmul zábrzežský farář František Lepařík, který v něm spatřoval historickou památku. Zvon Jiří z roku 1643 takové štěstí neměl. Výškovický zvon Jaroslav z roku 1898 byl snesen z věže kaple 25. září 1916 třemi vojáky a jedním důstojníkem. Druhý zvon zde setrval do 30. listopadu 1917, kdy byl rovněž zabaven.

Rekvizování zvonu Jaroslav ve výškovické kapli Nanebevzetí Panny Marie, 25. září 1916.

Zajatecký tábor a epidemická nemocnice v Zábřehu n. O.

V Zábřehu nad Odrou byla již roku 1912 zřízena epidemická nemocnice společným úsilím obce a sousedního města Vítkovice. Během 1. světové války poskytovala ošetření raněným vojákům, kteří sem byli sváženi z východní fronty. Raněn

ve válce, úplavice, tetanus, skvrnitý tyfus, břišní tyfus, infekce – tyto příčiny úmrtí vojáků čteme v matrikách zemřelých nejčastěji. Na zábrzežském hřbitově bylo během války pochováno 378 vojáků.

V Zábřehu byl vybudován také zajatecký tábor, do nějž byli internováni zajatci z Ruska a Itálie. Dřevěné baráky, z nichž se tábor skládal, stály v blízkosti pramene v Korytku. Zajatci se účastnili výkopu úvozu pro Polaneckou spojkou, která byla stavěna od roku 1916 z hospodářských a válečných důvodů. Díky ní se měl urychlit převoz materiálu na východní frontu a také přeprava uhlí ze sušských dolů směrem na Vídeň.

Dopady světového konfliktu na obyvatelstvo

V roce 1915 vešla v platnost potravinová opatření. Začalo se šetřit moukou, byl zaveden přidělový systém na základní potraviny: chléb, cukr, kávu či mouku. Ceny potravin během války stouply až o 600 procent. Od roku 1916 vypukaly hladové bouře a stávkové v průmyslových závodech. Panoval nedostatek šatstva, textilu, petroleje a dokonce i svíček – byl vydán zákaz zapalování svíček na hrobech. Dne 1. ledna 1917 vypukly v Zábřehu protestní stávky místních žen proti nedostatku mouky.

Několikrát bylo na Ostravsku vydáno stané právo. Nejhorší situace nastala v červenci 1917 ve Vítkovicích. Při demonstraci bylo zabito pět osob. Na počátku roku 1918 byla zásobovací situace na Ostravsku již zoufalá, čímž se zhoršoval i zdravotní stav obyvatelstva. Rostla úmrtnost, v druhé půli roku 1918 řádila v okolí Ostravy španělská chřipka, která sem byla zavlečena z oblasti Madridu.

28. ŘÍJEN 1918

(pokračování ze strany 1)

Na počátku velkého díla ukládá Ti Národní výbor, ode dneška Tvá vláda, aby Tvé chování a Tvá radost byly důstojny velké chvíle nynější. Naši osvoboditelé Masaryk a Wilson nesmí býti zklamáni ve svém přesvědčení, že dobyli svobody lidu, který dovede sám sobě vládnouti.

Jediným rušivým činem nesmí býti zkalen nynější velký okamžik, jediný z Vás nesmí se dopustiti ničeho, co by mohlo vrhnouti stín na čisté jméno národa.

Každý z Vás musí bezvýhradně šetřiti všeho, co jinému jest svato.

Svobody osobní, majetku soukromého nesmí býti dotčeno!

Dbejte výhradně rozkazu Národního výboru.

V Praze, dne 28. října 1918.

Za Národní výbor československý: Dr. František Soukup v. r., Dr. Vavro Šrobár v. r., Antonín Švehla v. r., Jiří Stříbrný v. r., Dr. Alois Rašín v. r.

Vyhlášení republiky v Moravské Ostravě

Dne 26. května 1918 proběhla v českém Národním domě v Moravské Ostravě (dnes Divadlo Jiřího Myrona) manifestace českého lidu na Ostravsku. Shromáždění bylo zakončeno slibem věrnosti boji za samostatnost národa a zpěvem písně *Kde domov můj*. Reprezentaci Čechů a Slováků v zahraničí se postupně dostávalo oficiálního uznání dohodových mocností (Francie, Británie, USA). Víze československého státu získávala konkrétní obrysy. 14. října 1918 vypukla v českých zemích generální stávka, namířená proti vývozu potravin z českých zemí. Na mnoha místech, mj. i v Moravské Ostravě, se stávka stala předzvěstí rozpadu Rakouska-Uherska. V úterý 15. října 1918 v dopoledních hodinách se na Senném trhu (dnes náměstí Republiky) v Moravské Ostravě konal mohutný tábor lidu, na němž byl v Ostravě poprvé vyhlášen svobodný československý stát. Jeho účastníci v počtu asi 100 000 osob se tak připojili ke generální stávce, která probíhala od 14. října v mnoha českých a moravských městech. Stávku vyhlásila na popud z Prahy Socialistická rada v Moravské Ostravě, jejíž členové Jan Prokeš a Petr Cingr, oba sociálně demokratičtí poslanci v říšské radě a představitelé ostravského dělnictva, na shromáždění také promluvili z balkonu obchodního domu Baťa nacházejícího se na hlavním ostravském náměstí. Manifestace byla rozeznána četnictvem a oddílem vojska.

Pozdního pondělního odpoledne 28. října 1918 dorazila z Prahy do Moravské Ostravy telefonická zpráva o vyhlášení samostatného Československa. Informaci o vzniku samostatného státu potvrdil později telegram s textem prvního zákona Československé republiky. Večer se zástupci českých politických stran vydali do Národního domu, kde byla právě uváděna vlastenecká hra Aloise Jiráska *Pan Johanes*. Představení přerušili, na jevišti vystoupil Otto Metoděj Štěpánek, ředitel Lidové knihtiskárny v Moravské Ostravě, a přečetl obecnostu telegram začínající slovy „Samostatný stát československý vstoupil v život“. Představení se již nedohrálo, diváci odzpívali píseň *Kde domov můj*, opustili svá místa a zamířili na dnešní Masarykovo náměstí. V ulicích města byly horlivě strhávány znaky monarchie. V noci na 29. října bylo sestaveno provolání k ostravskému lidu, jehož úkolem bylo informovat obyvatelstvo o aktuálním dění. Mizely rakouské orlice, německé nápisy, v ulicích se objevila trikolóra.

ŘÍJNOVÉ DNY NA ÚZEMÍ NAŠEHO OBVODU

Porážka rakousko-uherské monarchie umožnila 28. října 1918 vyhlášení samostatné Československé republiky v Praze. Zpráva o vyhlášení nového státu se postupně šířila také z Moravské Ostravy do okolních obcí, kam dorazila dopoledne 29. října. Bohužel nemáme mnoho zpráv o vyhlášení nového státu z oblasti jižní části Ostravy. Pamětní knihy z období první republiky byly pro obce Hrabůvku a Zábřeh nad Odrou během druhé světové války ztraceny. Máme alespoň prvorepublikovou kroniku Výškovic, která zpětně zaznamenala také události 1. světové války a vyhlášení republiky. Pro přibližnější události je třeba sáhnout po školních kronikách.

V zábrzežské školní kronice je přelomová událost zachycena následovně: *Dne 28. října 1918 prohlášen byl pražským Národním výborem samostatným Československým stát. Druhého dne na to byla celá obec vyzdobena prapory v národních barvách a večer uspořádán po obci manifestační lampionový průvod s hudbou, jehož se zúčastnilo veškeré obyvatelstvo. Po průvodu shromáždil se zástup před radnicí, kde k němu promluvil o významu dne starosta obce Dr. Vladimír Hradečný. Památný tento den utkví navždy v pamětech všech zúčastněných. Dne 8. listopadu konány ve farním kostele děkonné bohoslužby za zřízení samostatného československého státu, jichž se zúčastnilo občanstvo v čele s obecním výborem. Na obecní schůzi, která se konala 20. prosince 1918, byl T. G. Masaryk jmenován čestným občanem Zábřehu a na prezidentovu počest byla pojmenována hlavní zábrzežská ulice jako Masarykova třída. Zábřezští si vznik Československa připomněli velkolepě ještě 28. října 1928, kdy byl u kostela umístěn k 10. výročí republiky bludný balvan nesoucí pamětní desku.*

Také v Hrabůvce se o vzniku Československa dozvěděli až 29. října. Vyhlášení státu zachytil ve školní kronice školy u kostela nadučitel Čeněk Kovář: *Nadešel velepamátný den 28. října, den, v němž vzešla národu našemu toužená svoboda, den, jež předvedl učitel národů Jan Amos Komenský. Povaleno a rozvráceno Rakousko, klesl v prach trůn Habsburků – co sta let hlodalo, zvrtila doba, prohlášen samostatný stát československý, čímž splněny vroucí naše tužby, ba překonány nad očekávání. Pominul staletý útisk, jsme svoji, jsme pány ve vlastním, kde jsme dosud byli otroky, vydání zvlášť poslední léta hrubé perzekuci za to, že jsme žádali, bychom byli aspoň rovnocennými s jinými národy v říši, již jsme založili a udržovali. Radost občanů byla nesmírná, konečně přišel vytoužený mír. Ač obyvatelé Hrabůvky trpěli všeobecnou bídou, uspořádali 3. listopadu slavnost svobody k oslavě vzniku republiky,*

Vznik nového státu v srdci Evropy

Před sto lety, 28. října 1918, byl vyhlášen samostatný československý stát. S výjimkou období okupace existoval skoro tři čtvrtě století. Zanikl teprve s posledním dnem roku 1992, kdy jej nahradily dva samostatné nástupnické státy. Přesto je i dnes 28. říjen v České republice státním svátkem, který odkazuje na chvíli, kdy vznikl základ našeho moderního státu a dosud se při této příležitosti tradičně uděluje vysoká státní vyznamenání.

Marné úsilí Čechů o rovnoprávné postavení v rámci habsburské monarchie vyústilo v průběhu první světové války v rozhodnutí Rakousko-Uhersko opustit. Vůli založit vlastní stát vyjadřovala Washingtonská deklarace, kterou 18. října 1918 publikovala prozatímní exilová vláda v čele s Tomášem Garriguem Masarykem.

Bezprostředním impulsem ke vzniku Československa bylo rozhodnutí Vídně jednat o mírových podmínkách předložených americkým prezidentem Woodrowem Wilsonem. Tento krok mnozí Češi pochopili jako kapitulaci monarchie a vyšli proto do ulic.

Nový stát byl zrozen.

kteří se zúčastnila celá obec – školní dítky, spolky, občané. Průvod prošel obcí ke kostelu, kde pronesl slavnostní projev Dr. Vojtěch Martineček. Na paměť ukončení války a vzniku samostatného státu Čechů a Slováků byla v centru obce před obecní kaplí Panny Marie Čenstochovské 4. května 1919 vysazena lípa svobody za zpěvu státní hymny.

Kaple Panny Marie Čenstochovské na rozcestí v Hrabůvce, před níž byla vysazena v roce 1919 lípa svobody.

Výškovičtí oslavili vznik nového státu 3. listopadu 1918, kdy se zdejší obyvatelstvo seřadilo do průvodu před hostincem Jana Štýbra. Přítomno bylo 14 kapelníků a také místní spolky. Všechny 280 účastníků prošlo vesnicí za provolávání díky Masarykovi, Wilsonovi a legionářům. Vzpomenuto bylo také na padlé občany. Starosta František Šeděnka přečetl u kaple zákon z 28. října 1918 vydaný Národním výborem v Praze. Po odzpívání hymny *Kde domov můj* se všichni odebrali do Nové Bělé, kde bylo shromáždění průvodu všech lidí ze starobělské farnosti. Večer se konal ve Výškovicích hostinec Jana Štýbra koncert a zábava.

Shromáždění lidu v Moravské Ostravě při oslavách vzniku Československé republiky v roce 1918.

Největší oslava vzniku nového státu na Ostravsku se udála v neděli 10. listopadu 1918 v Moravské Ostravě. Bylo zde 100 000 lidí a všechny ostravské obce sem vyslaly delegace a spolky.

LEGIONÁŘI – HRDINOVÉ BIJÍCÍ SE ZA ČESKOSLOVENSKO

Mladí muži bojující za rakousko-uherskou monarchii se na nepřátelském území dostávali – mnohdy dobrovolně – do zajetí. Zajetí vojáci byli postupně získáváni pro myšlenku vytvoření československé armády. Dobrovolnické jednotky vznikaly zejména ve Francii, Itálii a Rusku. Díky těmto legiím a úsilí československé politické emigrace v čele s T. G. Masarykem dostávala idea vzniku samostatného Československa v roce 1917 pevné obrysy. Do legií vstoupilo 88 701 vojáků, z nichž se 5405 do nové vysněné vlasti nevrátilo.

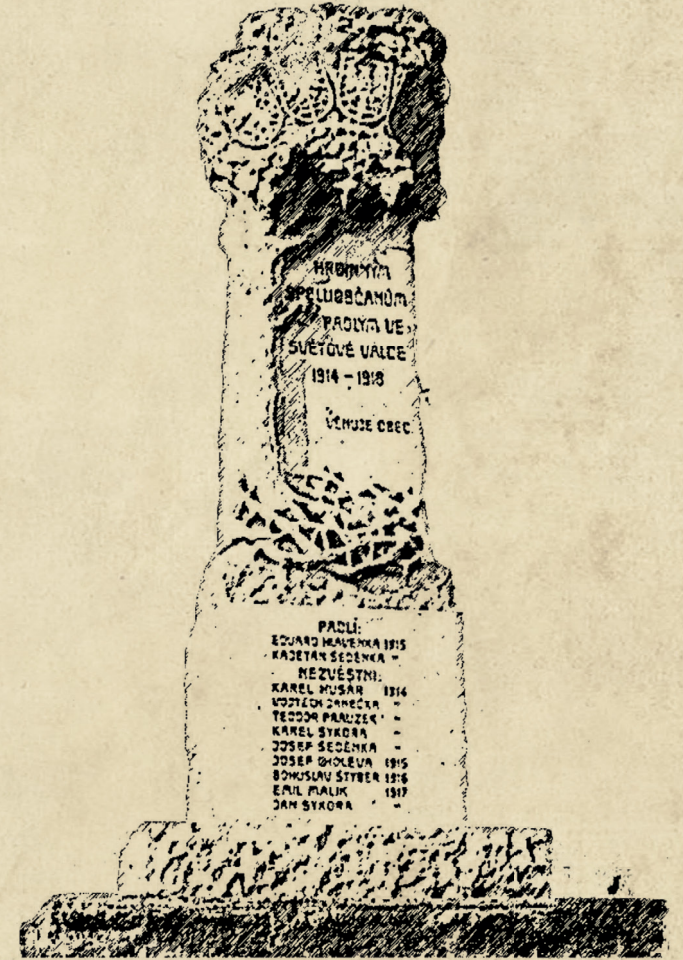
V roce 1921 byla založena Československá obec legionářská, která sdružovala legionáře všech bojišť. Hlavním orgánem obce se stalo ústředí, pod něhož spadaly župy a pod ně místní jednoty.

Více než padesát obyvatel Zábřehu, převážně zde narozených mužů, vstoupilo v období 1. světové války do zahraničních legií. V červnu 1921 došlo v Zábřehu k ustavení místní jednoty Československé obce legionářské, kde se seskupilo 54 legionářů z první světové války. Až do roku 1939 a ještě v letech 1947–1949 stál v jejím čele František Novák, úředník státních drah. Z dochovaných archiválií nemůžeme přesně stanovit, v čem spočívala práce zábřežské jednoty. Kusá zpráva z roku 1926 nám sděluje: *Ač jednotka zábřežská není počtem silná, přece po dobu své působnosti vykonala velký kus práce, jest stále čilá a na svém místě.* Zasloužila se také o výstavbu zdejšího Husova sboru v letech 1932–1933. Mezi významné události legionářské jednoty patřila např. v roce 1937 oslava 20 let od bitvy u Zborova.

Celkem 26 obyvatel Hrabůvky, většinou rodáků, bylo v 1. světové válce zapojeno do ruských

a italských legií. Legionáři v Hrabůvce založili svou místní jednotu oficiálně 25. ledna 1922. Jednota nebyla příliš silná, její slabost byla dána jistě nízkým počtem členů, který se pohyboval okolo dvaceti osob (v roce 1933 dokonce jen třináct), což v podstatě odporovalo základním předpokladům pro existenci jednoty.

Z Výškovic se zapojili do ruských a italských legií Theodor Krušina, Josef Palička a Emil Staněk, kteří se v obci také narodili.

Pomník věnovaný obětem 1. světové války byl ve starých Výškovicích vztyčen v roce 1926.

A kolik obyvatel z území dnešního městského obvodu Ostrava-Jih ve válce padlo? Přesné počty nejsou známy. Padlé občany připomínají dnes dva pomníky – jeden se nachází ve starých Výškovicích v blízkosti kaple. Druhý nalezneme v Hrabůvce v hale u sokolského hřiště. V chodbě je umístěna deska se sedmi jmény padlých členů Sokola, která byla původně součástí pomníku odhaleného v roce 1928. Honosná nástěnná bronzová deska podplukovníka ruských legií MUDr. Ludvíka Klegy byla ztracena. Zábřežští občané svůj pomník nemají, patrně byl během minulého století zničen.

Vážení spoluobčané,

První prezident Tomáš Garrigue Masaryk udal směr i obsah další existence státu, když řekl, že stát se udržuje idejemi, na jejichž základě vznikl. Které ideje měl Masaryk na mysli, které z nich byly základními kameny Československa? Nejsou to jen často slýchaná slova jako demokracie, svoboda, nezávislost, vlastenectví, domov, lidské soužití. Byla to především samostatnost, touha být sám sobě pánem, být rovným mezi rovnými. Bylo to také občanské sebevědomí a odpovědnost v nejširším smyslu slova. Naši předkové chápali domov, vlast i stát jako základní potřebu, jistotu, nenahraditelnou oporu pro každý čin.

Dnes se často setkáváme s pojmy světoobčan, Evropan. Jakoby češství nebylo tolik v módě. Vnímáme, že mizí hranice, nejen mezi státy, ale také mezi místem, kde žijeme, bydlíme, pracujeme či trávíme volný čas. Díky komunikačním technologiím můžeme být všude, ale také nikde. Ztrácí se naše kořeny? Je naším domovem Evropa bez hranic, nebo malý stát v jejím středu, jehož počátek nacházíme v roce 1918?

Osobně jsem se ve svém životě snažil dívat se na svět objektivně, stejně jako na postavení našeho státu ve světovém společenství. Nikdy jsem neobdivoval žádnou velmoc, ba naopak jsem vždy fandil těm národům, které ve skromných podmínkách, v málopočetném národu a bez kolonizačních snah přinášely světu skvělé odborníky, vzdělance, sportovce či umělce. Mezi takové patří naše vlast. Jsem na ni hrdý a jsem hrdý i na vás.

O významu 28. října bylo za oněch 104 let mnoho řečeno i napsáno. Z různých úhlů pohledu, podle toho, jak šel čas a jak se měnily režimy, které nabouraly svrchovanost Československa. Dívejme se na politiky a události spojené se vznikem republiky i dnes s obdivem, úctou a pokorou. Masaryk a jeho spolupracovníci měli vizi a dovedli Čechy, Moravany, Slezany, Slováky a Podkarpatské Rusy do společného státu. I když dnes má naše vlast jinou podobu, její základy postavili „muži 28. října“. Važme si svobody, demokracie i samostatnosti. Buďme připraveni je bránit. Vzpomínejme na ženy a muže, kteří ve stoleté historii budovali naši zem a mnohdy pro ni i umírali.

„Demokracie znamená, že každý občan může říct po vzoru francouzského monarchy: „Stát jsem já.“ Nebo skromněji: „I já jsem stát.“ (TGM)

S úctou

Martin Bednář, starosta